

ЎЗМУ ХАБАРЛАРИ

ВЕСТНИК НУУз

АСТА NUUZ

МИРЗО УЛУҒБЕК НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ УНИВЕРСИТЕТИ ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ

Бош муҳаррир:

И.У.МАДЖИДОВ – т.ф.д., профессор.

Бош муҳаррир ўринбосари:

Р.Х.ШИРИНОВА – ф.ф.д., профессор

Таҳрир ҳайъати:

Сагдуллаев А.С. – т.ф.д., проф.

Аширов А.А. – т.ф.д., проф.

Баллиева Р. – т.ф.д., проф.

Маликов А.М. – т.ф.д., проф.

Юсупова Д.Ю. – т.ф.д., проф.

Муртазаева Р.Х. – т.ф.д., проф.

Мадаева Ш.О. – ф.ф.д, проф.

Туйчиев Б.Т. – ф.ф.д, проф.

Мухаммедова Д.Г. – псих.ф.д.

Тўхтаев Х.П. – ф.ф.н., доц.

Болтабоев Х. – фил.ф.д., проф.

Рахмонов Н.А. – фил.ф.д., проф.

Жабборов Н.А. – фил.ф.д., проф.

Сиддикова И.А. – фил.ф.д., проф.

Ширинава Р.Х. – фил.ф.д., проф.

Садуллаева Н.А. – фил.ф.д., доц.

Арустамян Я.Ю. – фил.ф.д., доц.

Пардаев З.А. – фил.ф.ф.д., PhD.

Масъул котиб: **З. МАЖИД**

**ЖУРНАЛ
1997
ЙИЛДАН
ЧИҚА
БОШЛАГАН**

**2021
1/5/2**

**Ижтимоий-
гуманитар
фанлар
туркуми**

ТОШКЕНТ – 2021

МУНДАРИЖА

Тарих

Абдуллаев Д. Мукофотлаш тизими: мазмун-моҳияти ва функциялари таҳлили.....	4
Джураева С. Сурхондарё вилоятидаги Термиз сайидлари номи билан боғлиқ Султон Саодат зиёратгоҳи.....	7
Kamolova N. Xiva xonligi davri qishloq xo'jaligi ishlari va mehnat qurollari.....	10
Маллабаев Б. Туркистон генерал-губернаторлиги қошида дипломатик корпуси ташкил этилишининг тарихий-сиёсий омиллари.....	13
Нарзуллаев У. Қизилқумда тоғ-кон саноатининг ривожланиши.....	17
Сайфуллаев Н. "Қайта қуриш" даврида театр жамоаларидаги зиддиятлар ва театр-студияларнинг вужудга келиши.....	20
Ўринбоев З. «Smart» тушунчасининг келиб чиқиш тарихи.....	23
Халилова З. Гуманитарные науки в средних специальных исламских учебных заведениях Узбекистана: межрелигиозная терпимость и вопросы светскости в образовании.....	26
Холиқулов Ш. XIX аср охири – XX аср бошларида Туркистон ўлкасида нотариал идоралар фаолияти тарихидан (Самарқанд вилояти мисолида).....	29

Фалсафа

Абдуллаева Д. Шахса диний йўналганлик муаммосининг илмий-назарий асослари.....	33
Абдулҳакимов Б. Роль развития цифровых технологий в социально-политической трансформации общества.....	37
Абдурахмонов У. Соғлом социал рақобатни ёшларнинг ижтимоий-маданий фаолиятларининг шаклланишидаги ўрни.....	41
Абдурахмонова Н. Иқтидорли ўқувчилар ва уларда иқтидор элементларининг ривожланганлик даражасини ўрганиш.....	44
Adilov N. Masofaviy o'qitish davrida talabalarning jismoniy tarbiyasi.....	47
Акрамова Ф. Кексаларни ҳимоя қилиш хориж тажрибасида.....	50
Алижонов Г. XIX аср охири XX аср бошларида Ризоуддин ибн Фахриддин дунёқараши шаклланишининг назарий асослари.....	54
Арипов Н. Информатика фанини ўқитишда ҳамкорликдаги таълим технологиялари.....	57
Атамуратов М. Ўзбекистонда бошқарув кадрларига хос бўлган компетенция стандартлари.....	60
Бегматов М. Миграциянинг оилага салбий ва ижобий таъсирлари.....	65
Бердиев Х. Соҳибқирон Амир Темурнинг стратегия ва ҳарбий тактикаси ҳақида.....	69
Botirova S. Bo'lajak kimyo o'qituvchilarini tadqiqotchilik faoliyatiga yo'naltirishning metodologik aspektlari.....	74
Давқаров А., Собитов О., Сандова З. Ўзбекистонда эркаклар ва аёллар тенг ҳуқуқлигини ва тенг имкониятли муносабатларини таъминлаш тўғрисида давлат томонидан кўрилаётган чора-тадбирлар ҳамда ижтимоий-иқтисодий ҳолатини тавсифловчи наشرлар ва уларни такомиллаштириш.....	78
Даминнова Ю. Профессионал таълим муассасаларида ёш ўқитувчиларнинг касбий мослашувчанлиги модели.....	81
Diyorov S. Conflicts – types and characteristics of them.....	85
Jakbarova Z. Oliy ta'lim muassasasi talabalarida ijtimoiy-madaniy kompetentlikni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari.....	90
Ibrohimov S. Глобаллашув замонавий дунё ривожланишининг асоси сифатида.....	93
Isakova Z. The problem of karamat in the teaching of sufism: philosophical and epistemological interpretation.....	96
Kadirova M. Talabalarda iqtisodiy ko'nikmalarni takomillashtirishda ta'lim texnologiyalaridan foydalanish.....	100
Қурбонова Г. Мактабгача таълим муассасалари тарбияланувчилари ўртасидаги гендер муносабатларига оид тадқиқотлар таҳлили.....	104
Mamasoliyev S. Zararli odatlarning talabalar salomatligiga salbiy ta'siri.....	107
Омонов Б. Экологик муаммолар глобаллашуви ва унинг инсоният тақдирига таъсири.....	110
Очилова В. Метакогнициянинг назарий асослари.....	114
Рамазанов А. Дунёнинг илмий манзараси илмий билимларнинг умумлашган системаси сифатида.....	117
Рахмонова Г. Масофавий таълимнинг ўқитувчилар малака ошириш жараёнидаги аҳамияти.....	120
Rashidova G. Talabalarning ijtimoiy-madaniy kompetensiyasini shakllantirish modeli.....	123
Seytimbetova G. Intellect-xaritalari asosida o'quv materiallarini ishlab chiqish (nofizik bakalavriat mutaxassisligida fizika fanini o'qitish misolida).....	127
Сиддиқов И. Ислом фалсафасида интеллектуал фаолият мезонларига доир қарашлар.....	131
Тангирова Г. К вопросу об исследовании конвергенции и национальной специфики жанра рассказа в русской и узбекской литературах.....	135
Tashtayev Sh. Talabalarining ta'limida jismoniy tarbiyaning ahamiyati.....	137
Темиров Ш. Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalar bilan maxsus jismoniy tarbiya dasturi asosida shug'ullanishning samaradorligi.....	140
Тожибоев Ж. Ижтимоий муносабатларнинг шаклланишида стратификация омили.....	143
Тошбоева Н. Геометрик масалалар ёрдамида ижодий қобилиятни ривожлантириш.....	148
Улуғов А. Бағрикенглик маданияти ва унинг Абу Ҳанифа қарашларида намоён бўлиши.....	151
Умиров Б. Амалий дастурлар пакети курсини шахсга йўналтирилган таълим технологиялари орқали ўқитиш.....	155
Хантова Н. Бошланғич синф ўқувчилари мотивациясини геймификация орқали ривожлантириш.....	158
Ҳакимов Д. Ахборотлашган жамиятда ёшлар маънавий-ахлоқий бегоналашуви ва уни бартараф этишнинг устувор йўналишлари.....	161
Ходжаёрова Б. Креатив ёндашув асосида ўқувчиларни ижтимоийлаштиришнинг педагогик шарт-шароитлари (5-6 синф ўқувчилари мисолида).....	164
Худайберганов Я. Талоқ шаръий ҳукмларининг оилани сақлаб қолишга мойил психологик хусусиятлари.....	168
Xudoyberganov Z. O'zbekiston Respublikasida koronavirus Covid-19 pandemiyasining jismoniy faollikka ta'siri.....	172
Homidov H. The role of pedagogical sciences in education of the young generation on the basis of patriotism.....	175
Shokirov P. Oliy o'quv yurti talabalariga jismoniy tarbiya darslarida o'qitishda innovatsion yondashuvlarni izlash va ulardan foydalanish.....	178
Ergashov Y., Nasrullayev T. Zamonaviy axborot texnologiyalarining jamiyat va ta'lim tizimidagi o'rni.....	181
Эрназаров Ш. Миллий ғоя тарихини ўрганишда тарихий онг ва тафаккур омили.....	184
Юсупов Э. Физика фанини ўқитишда smart-технологиялардан фойдаланишнинг амалиётдаги ҳолати.....	188

Филология

Abduraxmonova N. O'zbek tili elektron korpusining lingvistik va dasturiy ta'minoti.....	190
Алиқулова Д. Фразеологик маънонинг эмотив компоненти.....	195
Andaniyazova G. Badiiy matnni shakllantiruvchi ekspressiv sintaktik konstruksiyalar (Sharof Boshbekov asarlari misolida).....	199
Arolov Z. Role of short humorous poems in different cultural backgrounds.....	202
Akhmedova Z. The role of emotive-evaluative vocabulary in the creation of an artistic picture of the world.....	207
Бахтиёрова М. Ономастик рамзларнинг турли жанрдаги матнларда намоён бўлиши.....	210
Бахриева М. Телевидениеда нотиклик санъатининг ўрни.....	214
Бегматова Р. Қардош бўлмаган тилларда юкламаларнинг прагматик ва лингвомаданий таҳлили (немис ва ўзбек тиллари мисолида).....	217
Буранова Ж. Разработка мифологизма в узбекском литературоведении.....	221
Ismoilov I. Alisher Navoiy Iskandarning nasabi haqida.....	224
Каримов У. Адиб бадий оламининг шаклланиш омиллари: грэм грин мисолида.....	228
Кубединова Э. Специфика аудирования, говорения, чтения в процессе обучения устному переводу.....	232
Муртазаев Э. Ўзбек насрида уруш оқибатлари ва инсон қисматининг бадий ифодаси.....	235
Набиева М. Терминларнинг формал-грамматик хусусиятлари ҳақида.....	239
Назарова А. XX асрда дариёзабон шеърининг Афғонистонда ўрганилиши.....	243
Насруллоева Н. Инглиз компьютер ва интернет жаргонларининг шаклланиш таракқиёти.....	247
Nizomova M. Termin tushunchasi va uning pedagogikaga sohasidagi ko'rinishi.....	250
Отақулов Н. Француз, ўзбек ва рус тилларида субколлоквиал мезуратив фразеологизмлар хусусиятлари.....	253
Очилова Н. Адабиётшунослиқда от образининг ўрганилиши ва унинг генетик асослари.....	257
Rasulova I. Nutq jarayonida til aloqalarining namoyon bo'lishi va jamoaviy interferensiyani so'rovnoma orqali aniqlash.....	261
Rejapov I. National and linguocultural specifics of phraseological units in Uzbek and English.....	264
Суюрова Н. Метафорик маънони концептуал ўрганиш асослари.....	267
Tojiboyeva M., Madaminova M. "Tarixi Farg'ona" asarida mumtoz nasr an'analari.....	271
Тураходжаева М. Ўсимликшунослик лексемаларининг лексикографик манбаларда берилиши тамойиллари.....	275
Umarova N. Idiomatik qo'shma so'zlarning idiomatik va motivatsiyalashganlik darajalarini aniqlash tahlili.....	279
Uralov A. Nomutanosiblik atamasi va uning talqinlari.....	283
Хабибуллаева Ф. Скрытые пласты внутреннего мира героя в художественном переводе.....	287
Хасанова Ф., Анорбоева М. Инглиз тилида дуо нутқий жанрининг лингвистик хусусиятлари ва таснифи масаласи.....	290
Холмирзаева Д. Отражение особенностей времени в комедии.....	293
Xonnazarov E. Jahon tilshunosligida zamon kategoriyasining o'rganilishi.....	296
Xaitov X. O'zbek shevashunosligi sohasida dialektal so'z maqomi masalasi.....	300
Shukurova S. "Javohir" va "Momo qo'shiq" qissalarida inson konsepsiyasi.....	304
Эшмуродова З. Ўзбек ва француз фольклор аъналариди кийим-кечаклар билан боғлиқ этнографизмлар.....	310
Юсупова Қ. Хемингуэй асарларида сув образи талқини.....	314

УДК: 37.013.46

Гўзал ҚУРБОНОВА,
Бухоро давлат университети 1-босқич докторанти
Email: kurbanovaguzal5335@gmail.com

Педагогика фанлари доктори, профессор Д. Рўзиева тақризи асосида

ANALYSIS OF RESEARCH ON GENDER RELATIONS BETWEEN PRESCHOOL PUPILS

Abstract

Gender relations, in particular gender tolerance, play an important role in all multicultural societies. For modern society, the problem of gender tolerance in the field of gender relations is not only new, insufficiently studied, but also uniquely complex. Because this applies not only to family relations, but also to professional, social, political spheres, as well as to a successful social life of a person. This article analyzes the results of research on gender relations, discrimination and gender tolerance among the younger generation, preschoolers, who are the future of our society.

Key words: tolerance, gender tolerance, age tolerance.

АНАЛИЗ ИССЛЕДОВАНИЙ ПО ГЕНДЕРНЫМ ОТНОШЕНИЯМ МЕЖДУ ВОСПИТАННИКОВ ДОШКОЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

Аннотация

Гендерные отношения, в частности гендерная толерантность, играют важную роль во всех многонациональных обществах. Для современного общества проблема гендерной толерантности в сфере гендерных отношений не только нова, недостаточно изучена, но и уникально-сложна. Потому что это относится не только к семейным отношениям, но и к профессиональной, социальной, политической сферам, а также к успешной социальной жизни человека. В данной статье анализируются результаты исследований гендерных отношений, дискриминации и гендерной толерантности среди подрастающего поколения, дошкольников, которые являются будущим нашего общества.

Ключевые слова: толерантность, гендерная толерантность, возрастная толерантность.

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ ТАРБИЯЛАНУВЧИЛАРИ ЎРТАСИДАГИ ГЕНДЕР МУНОСАБАТЛАРИГА ОИД ТАДҚИҚОТЛАР ТАХЛИЛИ

Аннотация

Кўп миллатли жамиятларнинг барчасида гендер муносабатлари, хусусан, гендер толерантлиги муҳим аҳамият касб этади. Замонавий жамият учун жинслараро муносабатлар соҳаси билан боғлиқ бўлган гендер бағрикенглик масаласи нафақат янги, этарли даражада ўрганилмаган, балки ўзига хос даражада мураккабдир. Чунки у нафақат онлавий муносабатларга, балки профессионал, ижтимоий, сиёсий соҳаларга ҳам тегишли бўлиб, шахснинг муваффақиятли ижтимоий ҳаётига тааллуқлидир. Қуйидаги мақолада жамиятимизнинг келажаги бўлган ёш авлод, мактабгача таълим муассасалари тарбияланувчилари ўртасидаги гендер муносабатлари, дискриминация ва гендер толерантлиги масалалари ҳақидаги тадқиқот натижалари таҳлил этилади.

Калит сўзлар: бағрикенглик, гендер толерантлиги, ёшга доир толерантлик.

Кирриш (Introduction). Бугун инсоният кўплаб глобал муаммоларга тўқнашиб келмоқда. Уларни ҳал этиш учун давлатлар, халқлар, миллатлар трансмиллий ҳамкорлик алоқаларини кенгайтиришга мажбур. Чунки улар ўз муаммоларини ҳам, умумбашарий муаммоларни ҳам мустақил ҳолда ҳал қилиши мушкул. Толерантлик икки халқ, миллат ўртасидаги зиддият, низоларни тинч йўл билан ҳал этишда эмас, балки давлатлараро муносабатларда ҳам о ёта муҳим ҳисобланади.

«Толерантлик, - дейлади «Толерантлик принциплари декларацияси»да, - бўш келиш, кўнгил бўшлиқ ёки ножўя ҳаракатларга бефарқлик эмас. Толерантлик универсал ҳуқуқ ва инсоннинг асосий эркинликларини тан олиш асосида шаклландиган фаол муносабатдир. Ҳеч бир ҳолатда толерантлик ушбу асосий қадриятларга бўлган тажовузни оқлашга хизмат қилиши мумкин эмас; толерантликни айрим кишилар, гуруҳлар ва давлатлар ҳам кўрсатиши зарур» [1]. Бағрикенглик ғоясининг пайдо бўлиши ва ўзгариши, унинг қадр-қимматини тан олиш фалсафий фикрлашнинг маълум даражада ривожланганлиги, диний ахлоқнинг пайдо бўлиши билан боғлиқ (қўшнига бўлган муҳаббат, ёвузликка зўравонлик билан қаршилик қилмаслик

ҳақидаги таълимот) ва тарихий, маданий, сиёсий омилар (маданий, ҳуқуқий, диний плюрализм, капитализм иқтисодиёти ва либерал демократик бошқарув шакллари) билан шартланган. Ушбу ҳодисанинг ретроспектив муаммоси кўплаб тадқиқотларда ўз аксини топган.

Толерантлик кенг камровли тушунча бўлиб, ижтимоий-демографик омиларга таянган ҳолда унинг қуйидаги турлари фарқланади: миллатлараро, irqий, диний, географик, табақавий, физиологик, табақавий, гендер, ёшга доир толерантлик каби кўплаб турлари мавжуд.

Тадқиқотимиз давомида толенатликнинг генга ва ёшга доир турларини батафсил ёритишга ҳаракат қилинади.

- **Мавзуга оид адабиётларнинг таҳлили (Literature review).** Бағрикенглик муаммосининг фалсафий тушунчаси хорижий ва маҳаллий мутафаккир ва олимлар, Абу Райҳон Беруний, Абу Наср Фаробий, Амир Темур, А.Навойи, Имом Бухорий, Б.Спиноза, Ж.Локк, М.Лютер, Э.Роттердам, Ф.Вольтер, Д.Дидро, Т.Гоббес, Ж.Ж.Руссо, С.Монтескью, И.А.Каримов, М. Хижева, Э. Каримова, У.Р.Кушаева, Д.И.Рўзиева, Г.Тулеметова, В.Соловёва, В.Розанова, И.Я.Данилевский, Н.Бердяев,

Л.Толстой, Ф.Достоевский, М.Бубер, С.Л.Франк, Л.Феербах каби давлат арбобларининг асарларида келтирилган.

- **Тадқиқот методологияси (Research Methodology).** Мақолада шахсга йўналтирилган таълимга доир тадқиқотларни ўрганиш, илмий адабиётларни қиёсий таҳлил қилиш, педагогик кузатиш, суҳбат методларидан фойдаланилган.

- **Таҳлил ва натижалар (Analysis and results).** 130 дан зиёд миллат ва элат вакиллари истиқомат қиладиган бизнинг ютимизда ҳам гендер тенглиги долзарб масала ҳисобланади. 10 дан зиёд конфессияга мансуб дин вакиллари ютимизда ҳамкор, ҳамжиҳат яшаб келаётгани эса динлараро толлрангликнинг яққол намунасидир. Бунинг муҳим сабабларидан бири мамлакатимиздаги азалий бағрикенглик, одабийлик халкимизнинг қонига сингиб кетган меҳмондўстликдир.

Миллий кадрлар тизимининг асосий бўғинлари нисбатан барқарор ҳолатида миллатнинг қуйидаги белгилари билан намоён бўлади:

- Генофонд - миллатнинг табиий бетакрорлиги, ўзига хослиги, тарихий ўзгарувчанлиги ва ижтимоий ранг-баранглиги;

- Миллатнинг тарихи, ўтмиш, келажаги ва маънавий мероси.

- Миллий ҳудуд ва яшаш шароитлари, иқтисодий асос, ижтимоий усткурма билан боғлиқ миллий туйғулар, ғоялар, мақсадлар.

- Урф-одатлар, ананалар, маросимлар, турмуш тарзи ва бошқалардаги миллийлик билан боғлиқ хусусиятлар.

- Миллий тил, миллий маданият ва маънавият, миллий онг ва миллий руҳ.

Шу билан бирга, толранглик тушунчаси инсоннинг мурасасозлик муносабатларини ривожлантиришда муҳим ўрин тутати. Тадқиқотчилар томонидан бағрикенглик таркибий қисмларининг мазмунини умумлаштириб, муаллифлар унга қуйидагича изоҳ берадилар:

- ҳамкорлик муносабатларини ўрнатишга ёрдам берадиган ҳулк-атвор компонентини ўз ичига олади;

- ҳиссий – бошқа, эмпатик, марказсизлаштиришни қабул қилиш қобилияти;

- билимда-бағрикенглик қийматини ва унинг намоён бўлишининг ўзига хос хусусиятларини билиш (Б.З.Вулфов, Л.А.Шкатова, Э.А.Стрелцова ва бошқалар).

Кўпгина тадқиқотчилар (Г.Олпорт, О.Г.Виноградова, Г.М.Шеламова, О.А.Овсянникова, П.Ф.Комогоров ва бошқалар) бағрикенглик кўрсаткичлари сифатида:

- ўзларини билиш, қабул қилиш ва тан олиш, ўз позицияларини, қарашларини ва бошқасини қабул қилиш ва тан олишни, унинг ўзига хослигини ҳурмат қилиш;

- ўз-ўзидан стереотипларни тушуниш;

- бошқа тенгсиз шахсни кўриш қобилиятини таъкидлайдилар.

О.А.Борисовнинг таъкидлашича, жинсий бағрикенглик гендер амалиётларининг турли шакллари ва эркин, чексиз танлаш ва ўз жинсини белгилаш ҳуқуқи билан бир вақтнинг ўзида мавжуд бўлиш имкониятидир. Ижтимоий муҳит томонидан муайян қафолатлар билан қўллаб-қувватланиши керак [4].

Н.И.Андреевнинг гендер бағрикенглиги жинсий камситишга асосланган гендер можаросини ҳал қилиш воситаси сифатида қаралади. Бу бошқа жинс вакиллари нисбатан объектив, холис муносабатни англатади [3, б. 12-14].

Тадқиқотимиз доирасида О.А.Овсянникованинг иши алоҳида қизиқиш уйғотмоқда, унда мактабгача

ёшдаги болаларнинг толранглигини шакллантириш кўрсаткичлари ва даражалари аниқланади:

- бошқалар билан бирлик ёки тенгдошни ўзлари билан биргаликда «бошқа» болани қабул қилиш (қабул қилиш ёки қабул қилмаслик тенгдошга бўлган муносабатнинг хусусиятини белгилайди, унга бегоналаштириш ёки яхши ниятларни келтиради);

- тенгдошга ёрдам бериш, оғзаки ёки амалий ёрдам кўрсатиш, эмпатия, меҳр-оқибат ва хоҳиш-истак билан ифодаланадиган бошқа ғамхўрлик;

- ҳар бир инсоннинг тенг ҳуқуқлилигига асосланган одамларнинг бир-бирига нисбатан адолатли муносабати (мактабгача ёшдаги болалар ўртасида ролларни, мажбуриятларни, тенгликни адолатли тақсимлашда намоён бўлади; бола бошқасини тенг деб ҳисоблайди ва унинг манфаатларини ҳисобга олади).

О.А.Овсянникованинг танланган кўрсаткичлари асосида тенгдошга нисбатан толранглик муносабатни шакллантириш даражаси аниқланади.

Юқори даражада. Боланинг барча тенгдошларини қабул қилиш. Эмпатия ифодаси ва тенгдошга қийинчиликлари билан оғзаки ёки амалий ёрдам кўрсатиш. Ўз-ўзидан тенгдошларни ҳис қилиш ва уларнинг ҳаракатларини ижобий баҳолаш.

Ўртача даража. Болани фақат дўстларини қабул қилиш. Ўқитувчининг илтимосига биноан, унинг қийинчиликлари билан тенгдошга оғзаки ёки амалий ёрдам кўрсатиш, айти пайтда хушёқшишни кўрсатмасдан. Дўстларингизни ўзингиз каби ҳис қилиш, дўстларингизнинг ҳаракатларини ижобий баҳолаш ва бошқа болаларнинг ҳаракатларига бетараф муносабат.

Нисбатан паст. Боланинг ўзи учун фойда келтирадиган бошқа болаларни қабул қилиш. Ўз устунлигини намоён қилиш учун тенгдошга қийинчилик билан оғзаки ёки амалий ёрдам кўрсатиш. Дўстларингизни ўзлари ва бошқа болаларни «бошқалар» деб қабул қилиш, дўстларининг салбий таъсирини ижобий баҳолаш – бошқа тенгдошларнинг ҳаракатлари.

Паст даражаси. Боланинг барча тенгдошларини қабул қилмаслиги. Унинг қийинчиликлари билан тенгдошнинг ҳаракатларига хушёқшишнинг йўқлиги, унинг ҳаракатларини ҳукм қилишда оғзаки ёки амалий ёрдам беришни истамаслик. Барча болаларни «бошқалар» деб қабул қилиш, тенгдошларнинг ҳаракатларини салбий баҳолаш [2].

Толрангликнинг ижтимоий-психологик жиҳати унинг нуқтаи назарини, натижасини, ахлоқий асосларини, алоқа регуляторини кўриб чиқишни назарда тутати. Унинг асосий характеристикаси фарқнинг бошқа ҳуқуқини тан олиш ва унинг нуқтаи назарини ва этиқодларини мувофиқлаштириш қобилиятидир (Виноградова, А. М. Байбаков, Г. М. Шеламова, Р. Валитова).

Психологик жиҳатдан бағрикенглик мавзунинг стрессга чидамлилигини ошириш, салбий омилнинг таъсири, «муносабат», «позиция», «ўрнатиш» (А.А.Рван, Л.Я.Коломинский, А.В.Петровский, А.Г.Асмолов) тушунчалари билан боғлиқ [5].

- **Хулоса (Conclusion).** Тадқиқот мавзусига оид илмий асарларни ўрганиб чиқиш натижасида қуйидаги хулосаларга келинди:

- Миллат менталитетидан келиб чиқиб, турли давлатларда гендер тенглигига турлича ёндашилади;

- Диний этиқод гендер муносабатларида бир тарафлама устунлиқни ривожланишига қисман сабаб бўлган;

- Психологик жиҳатдан гендер нотенглиги индивиднинг шахс бўлиб шаклланишидаги дастлабки

тарбия босқичларидан бири – мактабгача таълим даврида шаклланади.

АДАБИЁТЛАР

1. Халилов Э.Х. Высший законодательный орган Республики Узбекистан. - Т.: Узбекистон, 2001.
2. Овсянникова О.А. Формирование толерантных отношений дошкольников к сверстникам средствами искусства: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. – Екатеринбург, 2003. – 185 с.
3. Андреева Н.И. Гендерная культура в современном российском обществе // Мужское в традиционном и современном обществе: тезисы конференции. – М., 2003
4. Борисова О.А. Толерантность как возможность выбора гендерной идентичности // Толерантность: сборник статей / под ред. Н.С. Ладыжец. – Ижевск, 2002. – 254 с.
5. Асмолов А. Г. Толерантность: от утопии к реальности // На пути к толерантному сознанию. – М., 2000.

